

iDNES Premium

Premium

Reportáž z Guineje: šedesát let mistry světa v bídě

11. listopadu 2019

tejte v zemi, kde voda teče od půl dvanácté večer, studenti se chodí učit na letiště, protože tam se svítí, rodavačka mojí bagety je schovaná za mříží a prezident prodal dopravní letadla. Taková je Guinea.

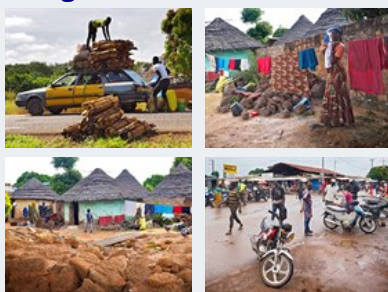
V jedné z nejkorumpovanějších zemí světa jsem musel korumpovat už na letišti. Rovnou úředníci na celnici.

„Co v tom vezete?“ ukázala na tři obrovské tašky. Když jsme odpověděli, že v tom jsou školní pomůcky a hračky pro chudé děti na venkově, řekla ostře: „Takže pro jiné děti to vozíte, jo?! Já mám doma taky děti. A ty nic nedostanou?“

Pak se rozhostilo ticho. Koukala na nás a bylo jasné, že nás a naše tašky nepustí ani o krok.

„Ona něco chce,“ řekl někdo za námi.

Fotogalerie

[Zobrazit fotogalerii](#)

Vytáhl jsem z baťůžku čokolády, a řekl: „To je pro vaše děti.“

Přede všemi lidmi to suverénně vzala a strčila do šuplíku. Pořád se mračila, jedna taška by byla asi lepší, ale byli jsme odbaveni.

Pak jsme vyrazili do Konakry, města, kam se před šedesáti lety upíraly oči světa v očekávání, že sotva ujařmení Afričané získají nezávislost, vytřou všem zrak.

Večer plánujeme cestu do města Kankan. Po ruce máme baterky a mobily. Pro případ, kdyby kiksla elektřina. To je běžný stav. Studenti se chodí učit pod lampy na letiště a k benzinkám.

Cesta autem do Kankanu, což je 650 kilometrů po nejdůležitější guinejské silnici, prý potrvá dva dny. Nemůžeme totiž dojet za tmy, mohli by nás zastavit a oloupit.

Ptám se, jestli bychom nemohli letět, když je tam letiště. Prý nemůžeme, protože jeden z guinejských prezidentů všechna letadla společnosti

Air Guinée před lety prodal. Ani vlakem to nejde, i když železnici postavili před první světovou válkou Francouzi. Jezdila do roku 1995. Později místy uvidím zbytky kolejí, jak zarůstají travou.

Dostávám instrukce, jak to zařídit s vodou. Ne že by nebyl vodovod. Jen je třeba vystihnout, kdy voda teče. Obvykle po půl desáté večer. V koupelně proto máme osm plastových škopků. Když voda začíná čůrkem téct, pustím ji a čekám, až se škopek naplní. Pak ho odtáhnou a nastavím další. V půl dvanácté mám hotovo.

Když druhý den vyrazíme, v zácpě nás vyčíhají dva četníci. Modré uniformy, olivové barety, hladové tvrdé oči. Jakmile zbystří, že v autě nesedí jen místní, jdou po nás. Liška uviděla kuřata. Cítí prachy. Nic nemůžou najít, tak chtějí pojistku. Řidič se bezmocně směje: „Vždyť víte, že tady pojistku nemá nikdo.“

Naše auto je dost nové. Ostatní jsou třicetileté vraky. Platíme pokutu. Nedostáváme stvrzenku. Řidič nám vypráví, že pojišťovny shrabují peníze za pojistky, ale když od nich chcete plnění, volané číslo neexistuje.

Jedeme po dřevě silnici. Hromady štěrku na opravu a kolem nich chlapi. Nakládají štěrk do pytlů a pak si ho odnášejí pryč. Jinde další díry jako hrom. Malí kluci v žabkách je zasypávají hlínou a udusávají. Jejich dvanáctiletý šéf kasíruje řidiče.

Maličké děti občas nosí na provázku kolem krku kyblík. Kyblík je na dárky a penízky. Guinea šedesát let po nezávislosti. A přitom všechno mělo být úplně jinak.

Afghánci se mají líp

Když sem v roce 1958 přijel prezident [de Gaulle](#) nabídnout Guineji členství ve francouzském společenství národů, odmítla to jako jediná z francouzských kolonií. Guinejský vůdce Ahmed Sékou Touré po něm vzal mikrofon a hrdě řekl: „Raději chceme bídu ve svobodě než bohatství v otroctví.“

Dopadlo to tak, že Guinejci mají od té doby bídu v otroctví. Guinea je klasický případ nabourávající pohodlné alibi, že za bídu Afriky může pořád kolonialismus. Ten už je dávno pryč a po něm to bylo ještě horší.

Země, která má největší zásoby železné rudy na světě, třetinu všech světových zásob bauxitu, spoustu zlata a uran, je stabilně jedním z patnácti nejchudších států planety.

Guinea, to je zkáza zevnitř. Dno i na africké poměry. Je patnáctá od konce mezi všemi zeměmi světa pokud jde o kvalitu života. Lépe na tom je i Afghánistán.

Za šedesát let nezávislosti jen tři prezidenti vydrželi déle než rok. První v řadě vládl pětadvacet let, druhý osm dnů, třetí čtyřadvacet let. Z celkem šesti hlav státu jednu svrhli a utýrali, jinou postřelili při svrhávání.

Když uprostřed Guineje nocujeme u známých, což je rodina po zemřelém profesorovi, nemohou se shodnout, kolik Guinejců je negramotných. Prý polovina. Někdo ale říká, že 70 procent.

Profesorův syn Koumandjan Traoré je stavební inženýr, ale chodí dolovat zlato na sever země. Nemá práci. Tu nemá ani jeho sestra, krásná absolventka finančnictví. Tak doma vaří. „Práci nenajde devadesát procent vysokoškoláků,“ říká, když na dvorku škube kuře.

Hlavní město Konakry, jemuž se kdysi říkalo Paříž Afriky a které se prý podle francouzských plánů z 50. let mělo stát v případě třetí světové války provizorním hlavním městem Francie, je dnes rozpadávající se zakouřené místo plné odpadků a planoucích ohňů.

Paní v chudém obchůdku v naší ulici, kde si kupuju colu a bagety, prodává přímo z okna. Je zamřížované.

Československo v tropech

Jedna z cest do centra Konakry vede kolem kasáren Camp Boiro, která kolem roku 1960 pomáhala stavět Československo. Nový režim ale po letech zazdil okna, aby byla mnohem menší, a udělal z kasáren koncentrační tábor.

Dnes je zde tržiště a kanceláře, ale tehdy tady byly postříleny a vyhladověny – to byla místní specialita – tisíce lidí. Otec nezávislosti Sékou Touré snil o pokroku, ale zavedl každodenní tyranii jako metodu vlády.

Uměl tančit mezi vejci, takže nejdřív zavrhl Západ a padl si do náruče s Moskvou a Prahou, pak to prohodil, ale mezitím se objímal i s [Maovou](#) Čínou a zaváděl i socialismus jejího střihu.

Tančil v tom skvěle. Byl současně nositelem Leninovy ceny míru i velkokříže francouzské Čestné legie. Bratříčkoval se s [Chruščovem](#), ale zemřel v nejlepší americké nemocnici.

Svým způsobem neměl jinou volbu. Když v roce 1958 vyhodil Francouze, uražený de Gaulle do tří týdnů stáhl všechny své peníze a úředníky. Co nešlo odvézt, to zničili. Protože byla studená válka, do guinejského holobytu ihned s radostí skočili Sověti s tím, že si tam udělají západoafrickou Kubu.

A s nimi Čechoslováci. Dneska je to neuvěřitelné, ale zakládali tam leteckou společnost Air Guinée, dodali jí všechna letadla i piloty a řídili ji.

ČSA spustily přímou linku z Prahy do Konakry, ČTK zřídila v Guineji svého stálého zpravodaje. V Československu se tiskly nové guinejské peníze i připitomělé cestopisy („a zatímco nad hlavou zářily hvězdy a ze stromů se ozývaly zvuky africké noci, tajemník Diallo Sékou Omar hovořil o významu stranických legitimací“).

Československo samozřejmě dodávalo vojenské vybavení od čepic až po samohybná děla, cvičilo tajnou policii, armádu, vyslalo stovky expertů včetně lékařů a sester.

„Tchécoslovaquie!“ rozzáří se ještě dnes dva staří muži ve vesnici na venkově, když pochopí, odkud jsem. Guinejci si to pořád pamatují.

Mělo to ale háček: Guinea se chtěla nechat rozmazlovat, neplatila a navíc se ukázalo, že nepružné socialistické fabriky neumějí dodávat rychle. Děly se různé divné věci: Rusové postavili továrnu na nakládání rajčat zrovna tam, kde rajčata nebyla, a legendární je jejich dodávka strojů, které silně připomínaly sněžné pluhy.

A tak se Guinejci zase nechali mazlit od Ameriky, Němců a potom i Francouzů. Byli rychlejší a bohatší. Protože studená válka byly divoké doby, Sékou Touré při svých přemetech lásky a nenávisti nejdřív tvrdil, že ho chce svrhnout a zabít Západ, potom Východ a potom všichni.

K jeho každodennosti patřily puče a protipuče, atentáty a spiknutí, které si obvykle vymyslel. „Viníci“ šli do Camp Boiro, kde zabil docela dost svých ministrů. Pětina obyvatel utekla za hranice. Když roku 1984 zemřel, průměrný Guinejec si vydělal půl dolaru na den a dožíval se jednačtyřiceti let.

Jeho nástupce na další čtvrtstoletí urval vládu pučem a nahradil africkou karikaturu socialismu tím, že otevřel nerostné bohatství Guineje cizím firmám. Jinými slovy: vše se rozkradlo.

Oumar, který učí na univerzitě ekonomii, mi dává příklad, jak se to dělá: „Víte dobře, že třeba v pohoří Simandou na jihovýchodě země je obrovské množství železné rudy. Skamarádíte se s někým hodně vlivným, třeba prezidentovou ženou, a najednou máte v ruce práva na těžbu, pokud do toho investujete 162milionu dolarů. Je to pakatel, protože průzkumy odhadují, že se tam dá během pětadvaceti let vytěžit ruda za 140 miliard, což by mohlo zvýšit příjmy státu o sto procent.“

Samozřejmě se říká, že paní prezidentová od vás dostala obrovský úplatek. Ale kdo vám to dokáže... A sotva to máte v kapse, prodáte 51 - procent svých práv brazilské těžební společnosti za 2,5 miliardy. Takže jste ohromně vydělal, aniž jste hnul prstem, a teď ještě budete kasírovat zisky z těžby, kterou za vás budou dělat Brazilci. To je jeden z desítek příkladů, které se staly.“

Africký miliardář Mo Ibrahim svého času tento případ komentoval slovy: „Jsou Guinejci, kteří na to přistoupili, idioti, nebo zločinci? Nebo obojí?“

Obyčejní Guinejci ze své bohaté země nemají nic, jen potíže. Těžba rudy snižuje hladinu podzemních vod, takže mnohé vesnice se octly na suchu. Jinde jimi projede až pět tisíc nákladáků za den – nepřetržitě, za světla i v noci, vozí rudu do přístavu. Je to nekonečný řetěz řevu a červeného prachu, proti němuž není dovolání.

„Vláda je spokojena,“ říká ekonom Oumar. „Makroekonomická čísla vypadají dobře, takže [Mezinárodní měnový fond](#) a [Světová banka](#) jsou nadšeny, ale lidé dole nevidí, že by se něco zlepšilo.“ Stačí se projít po ulicích.

Praky proti ebrole

Jíme v městečku po cestě. Venkovní restaurace u silnice. Smažená ryba s rýží a zelím je dobrá, ale chuť poněkud narušuje fakt, že přímo vedle nás je otevřená kanalizace.

Cestou do Kankanu nás policie zastavuje asi u osmi checkpointů. Ztrácíme čas, řidič už se neudrží a řekne mužům, ať zavolají kolegům po cestě, že jsme čistí. Jinde nám policisté ukážou zkratku přes vesnici, kterou stejně vidíme, a pak řeknou: „Přispějte nám na vodu.“

Bída je vidět všude. Nejhorší je, že ti lidé se tak přátelsky usmívají. Cítím se hodně bezpečně, což v Africe není obvyklé. Oumar vypráví, že když byla v zemi ebola, na venkově vesničané s praky a mačetami bránili vstupu lékařů. Věřili, že nesou nákazu.

Všude je nepořádek, vypadá to, jako by Guineu někdo bombardoval odpady. Jedna vesnice je dokonale čistá, ale jinde apatie: když se opatrně ptám, proč vzdělání známí, u nichž nocujeme, vyhazují odpady včetně plastů přímo u domu, dozvím se: „Za rok za dva se odtud budeme muset vystěhovat.“

Když se jednou za soumraku vrátíme do Konakry, vjedeme do obrazu apokalypsy. Provoz nás zastaví vedle tržiště postaveného na hlíně, stánky jsou sbité z planěk a klacků, spousta lidí, hned vedle smetiště. Přestože na řadě míst hoří, lidé přes ohýnky chodí. Jako přízraky mizí v dýmu a zase z něj vystupují. Zlověstná oblaka padající noci se mísí s kouřem a všechno se to prolíná. Plameny, kouř, postavy, blinkry, kostry z klacků, slabá zář mobilů. Město jako z temného filmu. Jen není jasné, jestli je o minulosti, nebo budoucnosti.

V noci voda nechce téct. Jedenáct hodin a nic. Možná budu muset zase otravovat souseda, který má na společném dvoře napuštěnou nádrž a už mi jednou naplnil pár škopků. Ale je mi hloupé ho připravovat o vodu, jestli nepoteče. Ale taky jsme pěkně zpocení a potřebujeme splachovat. V půl dvanácté voda začíná kapat.

Ve dvě hodiny mám naplněno, další guinejský den končí. Jdu spát.

[V Kongu zuří druhá největší epidemie eboly. Mrtvých je již přes 600](#)

iDNES Premium

Tento článek máte dostupný exkluzivně díky svému členství v iDNES Premium.

AUDIOKNIHA ZDARMA PRO ČLENY IDNES PREMIUM

▶ **Divoké karty.** Od autora Hry o trůny: Audiokniha povídek o životě na Zemi zasažené virem.

Autor: Milan Vodička

SOUVISEJÍCÍ

▶ **Facebook, Google a Apple umožňují ilegální obchod s otroky, tvrdí BBC**

- 👉 [Cesty téměř do pravěku. Kam se vypravit za nejvíce exotickými lidmi světa](#)
- 👉 [Pohřební rituály: mrtví ve svátečních šatech i stoleté mumie](#)

MOBILNÍ VERZE

Sledujte iDNES.cz na: [mobilní verzi](#) [@ e-mailu](#) [RSS](#) [Facebooku](#) [Twitteru](#) [Instagramu](#) [Messengeru](#)

© 1999–2019 MAFRA, a. s., a dodavatelé Profimedia, Reuters, ČTK, AP. Jakékoliv užití obsahu včetně převzetí, šíření či dalšího zpřístupňování článků a fotografií je bez souhlasu MAFRA, a. s., zakázáno. Provozovatelem serveru iDNES.cz je MAFRA, a. s., IČ: 45313351. Vydavatelství MAFRA, a. s., je členem koncernu AGROFERT.

[Napište nám](#) [Kontakty](#) [Reklama](#) [Podmínky užití](#) [Osobní údaje](#) [Cookies](#) [AV služby](#) [Kariéra](#) [Předplatné MF DNES](#)